

KÜLÖNFÉLÉK

HALALOZASOK.

csikvándi Csik Gyula †

Ismét szegényebbek lettünk egy patriarcha-korú kiváló erdészszel.

A megboldogult a dombos Somogyban, a veszprémi püspökség 8000 kh.-as erdőgazdaságának volt a vezetője közel 55 éven át!

Csak a hivatásának élt, a szabad természetben lelte minden gyönyörét. Ezt bizonyítják gazdag gyűjteményei is, amelyekben az állat-, növény- és ásványvilág számos értékes és érdekes darabját halmozta fel egy hosszú életen át.

Mint alapos szakember nemcsak a takarékos erdőgazda mintaképe volt, hanem mindig élénken érdeklődött az új problémák iránt is. Sokszor és sokban alkalmazta a csak jóval később felkarolt elveket a kezére bízott erdőkben már akkor, amikor az ilyen próbálkozás kartársai előtt még szinte érthetetlen volt.

A régi selmeci kollégialitás élt benne; kedélyes, lebilineselő egyéniségét egész Somogy ismerte és tisztelte.

Olyan képviselője volt *Csik* Gyula az erdész-nemzedéknek, amilyent csak a múlt század termelhetett ki az ő aranykorszakában.

Hálás szívvel köszönjük minden értékes munkásságod *Gyula Bátyánk* és fájó szívvel búcsúzunk Tőled.

K. J.

*

Lehrmann Béla †

Egyesületünk egyik régi tagját s a békebeli magyar erdészgárda egyik sokfelé ismert alakját veszítettük el *Lehrmann* Béla ny. miniszteri tanácsos 1937 június 7-én bekövetkezett elhúnytával.

1875-ben született s a főiskola elvégzése után eleinte az állami kezelésbe vett erdőknél szolgált, később rövid ideig a hg. Festetich-uradalom alkalmazásában állott, majd az 1900. évben újból állami szolgálatba lépett.

Túlnyomó részben a régi királyi erdőfelügyelőségeknél működött és innen ment 1929 október végével nyugalomba.

Kiválóan képzett erdőtiszt, európai műveltségű ember volt, szigorú erkölcsi felfogás, néha tán a túlságig vitt pontosság, lelki ismeretesség és udvariasság jellemezték egész életén át.

*

Danhel József az örgróf Pallavicini mindszent—ányási hitb. uradalom főerdőmestere f. hó 1-én életének 76. évében rövid szenvedés után Szegeden elhunyt.

A megboldogult 58 évig szolgálta példás hűséggel kenyér-adóját, lelkes buzgalommal törekedett mindig a gondjaira bízott erdők és vadállomány szaporítására; elért eredményeit jól ismeri az egész ország szakközönsége. A fiatal erdész-nemzedéknek mindenben őszinte, megértő támogatója volt.

Régi kívánsága szerint a pusztaszeri nagy erdőben helyezték örök nyugalomra.

*

Litschauer Lajos ny. miniszteri tanácsos, az Országos Magyar Bányászati- és Kohászati-Egyesületnek 32 éven át volt titkára, a Bányászati és Kohászati Lapok főszerkesztője f. évi május hó 31-én 80 éves korában Budapesten elhunyt.

Az egész ország bányászati és kohászati társadalma az érdekekben gazdag, kiváló szakembert, a selmeci öreg diákok pedig — kari különbség nélkül — a nemesveretű hagyományok egyik utolsó, igaz úri megtestesítőjét gyászolják benne.

Nyugodjanak békében!

SZEMÉLYI HÍR.

Huszár Tibor nagybirtokos (Vámosmikola) *Mathis Gyula* főerdőmérnököt erdőtanácsossá nevezte ki.

*

A M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem a folyó évben augusztus 1-től augusztus 18-ig Sopronban nyári egyetemi tanfolyamot rendez.

A nyári tanfolyamon tartandó előadások a József Nádor Műegyetem rendeltetésének megfelelően műszaki- és gazdaságtudományi tárgyak lesznek.

Az előadások színvonala mindenkor szigorúan tudományos. Mindamellet az előadók tekintettel lesznek arra is, hogy az előadásokat nemcsak képzett műszaki- és gazdaságtudományi szakemberek hallgathassák, hanem azokat megérthesse mindenki, aki műszaki- és gazdaságtudományi kérdések iránt érdeklődik.

Az előadások gyakorlati értékét kívánja előmozdítani az is, hogy az előadók jelentékeny része gyakorlati szakemberekből van kiválogatva és ezek az előadók az általuk felvetett problémákhoz nemcsak elméleti szempontból szólnak hozzá, hanem egyúttal gazdag gyakorlati élettapasztalataik alapján is.

Külön szakelőadások lesznek azon műszaki és gazdasági szakemberek részére, akik hivatásukból kifolyólag kívánják műszaki, illetve gazdasági ismereteiket a tudomány mai színvonalán továbbfejleszteni.

A Nyári Egyetem hallgatójával beiratkozhatnak bárki, előképzettségre, nemre, korra és életviszonyaira való tekintet nélkül. A beiratkozás a tanfolyamra való írásbeli jelentkezés alapján történik, amellyel egyidejűleg 8 pengő beiratkozási díj is fizetendő. A tanfolyam elvégzéséről a résztvevők külön bizonyítványt is kaphatnak. A jelentkezés határideje *július 10.* Családtagok külön beiratkozási díjat nem fizetnek.

A beiratkozott hallgatók részére Sopron Város Idegenforgalmi Irodája kedvezményes lakást és ellátást, valamint egyéb kedvezményeket is biztosít, nemcsak Sopronban, hanem Budapesten is a Szent István-napi ünnepségek tartamára (augusztus 19–25.). Étkezés csakis elsőrangú szállodákban és vendéglőkben. Az étkezés helyét ki-ki szabadon választhatja. Kirándulási napokon előzetes bejelentés mellett, nem kell az étkezési díjat megfizetni. Különleges szoba és étkezés megállapodás szerint. Családtagok után szobahasználati és étkezési díjak szintén külön megállapodás szerint fizetendők.

A beiratkozott hallgatók lakóhelyüktől Sopronig és vissza 33%-os vasúti kedvezményre tarthatnak igényt. Külföldről jelentkező hallgatók az 50%-os vasúti kedvezményen kívül, még kedvezményes vízumdíj elnyerésére is jogosultak.

A tanfolyam résztvevői részére az Idegenforgalmi Iroda minden vasárnap és csütörtökön kirándulásokat rendez. Szóba jöhetnek: Nagycenk, Eszterháza, Brennbergbánya, Fertőrákosi kőfejtő és Mitrás-barlang, Kismarton, Fraknó, Bécs, Bádén, Semmering, Rax, Höllenthal, Máriazell, Dolomitok, Wachau, Melk, Laxenburg, stb.

A kirándulásokon való részvétel nem kötelező. Az Idegenforgalmi Iroda hetenkint programot állít össze a kirándulásokról a jelentkezők óhajainak a figyelembevételével. A részvételi díjak rendkívül mérsékelték. Külföldi kirándulásokhoz vízum nem szükséges, sőt útlevél sem kell, hanem elegendő az illetékes rendőri hatóság által kiállított igazolvány, vagy a MÁV arcképes igazolványa.

Sopron Város Idegenforgalmi Irodája gondoskodik a Nyári Egyetem résztvevőinek kellő szórakoztatásáról is. Evégből a részt-

A Soproni Nyári Egyetem
(1937 augusztus)

	Aug. 2. Hétfő	Aug. 3. Kedd	Aug. 4. Szerda	Aug. 6. Péntek	Aug. 7. Szombat	Aug. 9.* Hétfő
D é l-						
9-10 10-11	<i>Schuller Dezső</i> A város- igazgatás és a tech- nika	<i>Rohringer Sándor</i> Magyaror- szág viz- gazdasága	<i>Schimanek Emil</i> A korszerű közleke- dés esz- közei	<i>v. Bartha Andor</i> A mérges gázok és az ellenük való véde- kezés	<i>Dr. Imre Sándor</i> A magyar köz művel- tség hézagai	<i>Dr. Pogány Béla</i> A bányá- kutató szeizmikus módszerei
D é l-						
4-5	<i>Dr. Martonffy Károly</i> A közigaz- gatás ra- cionalizá- lásának eszközei és ered- ményei Magyar- országon	<i>Dr. Fellner Frigyes</i> Adóteher- megoszlás Magyar- országon	<i>Dr. Vargha Ferenc</i> A Duna- medence geopoliti- kája és a magyar hajózás	<i>Dr. Kováts Ferenc</i> A magyar gazdaság- történet korszakai	—	<i>Dr. Rom- walter Alfréd</i> A szén- kémiaja
5-6			<i>Dr. Rei- chenbach Béla</i> A kisbir- tok üzem- gazdasági problémái Magyar- országon		—	
6-7	<i>Vajda Ödön</i> Újabb ké- szülékek a kémiai iparban	<i>Vajda Ödön</i> Újabb ké- szülékek a kémiai iparban		<i>Roth Gyula</i> A szik- és homokta- lajok erdő- művelése	—	<i>Esztó Péter</i> A tudomá- nyos üzemveze- tés a bá- nyászati- ban

* Az augusztus 9-11-ig a hallgatósággal egyetértésben meg-
eredményei» címen és *dr. Romwalter Alfréd* «A reeski ére,

1937. évi órarendje

hó 1—18-ig)

Aug. 10.* Kedd	Aug. 11.* Szerda	Aug. 13. Péntek	Aug. 14. Szombat	Aug. 16. Hétfő	Aug. 17. Kedd
e l ő t t					
<i>Dr. Deseő Dezső</i> A magasabbrendű szervezetek megfiatalításának kérdése	<i>Voitsik Lipót</i> A székesfőváros és környékének vízellátása	<i>Dr. Szabó Zoltán</i> Az örökléstudomány mai kérdései	<i>Csányi Károly</i> Középkori építészet	<i>Dr. Gróf Teleki Pál</i> Az európai nagyhatalmak világpolitikai helyzete	<i>Dr. Vitális István</i> Csonka-magyarország új ásványi kincsei
u t á n					
<i>Finkej József</i> A szénelőkészítés és brikettelés legújabb fejlődése	<i>Streck Ede</i> A hazai szénnek a gázgyártásban való felhasználása	<i>Sébor János</i> A vektoriális kiegyenlítés a geodéziai méréseknél	<i>Roth Gyula</i> Vadászat és vadgazdaság, az előadás után kirándulás a kari vadászterületre	<i>Fekete Zoltán</i> Erdőbecslés és rendezés	<i>Fekete Zoltán</i> Erdőbecslés és rendezés
		<i>Dr. Sigmond Elek</i> A talajtan		<i>Dr. Erődi- Harach Béla</i> Szociálpolitikai szervezés	<i>Dr. Viola Rezső</i> A székesfővárosi útépitésekéről
<i>Esztó Peter</i> A tudományos üzemvezetés a bányászatban	<i>Sébor János</i> A vektoriális kiegyenlítés a geodéziai méréseknél				

állapítandó időben *dr. Verő József* «Az ötvöztéchnika újabb arzén és kén problémája» címen kohászati szakelőadást tartanak.

vevők számára ismerkedési estet rendez, amelyen alkalom fogyni arra, hogy a résztvevők Sopron város társadalmával megismerkedhessenek. Ezenkívül a város a következő kedvezményeket helyezte kilátásba: rendkívüli mérsékeltáru mozijegyek, rendkívüli mérsékeltáru belépőjegyek a Városi Múzeumba, a Stornoféle gyűjteménybe, a Lővér-strandfürdőbe, a nagytóalmi partfürdőbe, stb. A résztvevőket az Idegenforgalmi Iroda megbízottjai díjtalanul vezetik körül a városban. Mindezek a kedvezmények csakis a részvételi igazolvány felmutatása ellenében vehetők igénybe.

A Soproni Nyári Egyetem kitűnő alkalom arra, hogy a mai Magyarország legszebb szubalpin vidékén oly módon nyaralhasunk, hogy a nyaralás üres óráit általános műveltségünk, illetve szaktudásunk fejlesztésére fordíthassuk. De kitűnő alkalom arra is, hogy azzal kapcsolatban a József nádor Műegyetemben egyesített egyetemek és főiskolák volt hallgatói Sopronban egymásnak találkozt adhassanak. Az órarend összeállításánál tekintettel voltunk Alma Materünk egykori hallgatóinak arra a kívánságára, hogy volt évfolyamtársaikkal találkozhasanak. Ezért a bányász-kohász társadalmat egyfelől és az erdész-társadalmat másfelől érdeklődő szakelőadások úgy vannak az órarendbe állítva, hogy augusztus 9–11-éig mindkét ágazat szakférfiai együtt lesznek.

Bővebb felvilágosítással szolgál *Sopron Város Idegenforgalmi Irodája*, Sopron, Várkerület 44., Telefon: 379.

A Déldunántúli Erdészeti és Vadászati Egyesület közgyűlése.

F. évi június hó 6-án, vasárnap délelőtt tartotta meg Dombóváron a Kaszinó különtermében a *Déldunántúli Erdészeti és Vadászati Egyesület* tisztújító közgyűlését, amelyre sokan eljöttek Baranya, Somogy, Tolna és Zala vármegyék erdészei és vadászai közül.

Földvár Miksa min. tan., m. kir. erdőigazgató, korelnök megnyitó beszédében kegyeletes szavakkal áldozott néhai gróf *Benyovszky* Móric emlékének, aki mint az egyesület elnöke, teljes szívvel-lélekkel fáradozott a régi keretek visszaállításán és az erőteljes, céltudatos egyesületi élet felélesztésén. Hirtelen és korai elhúnyta fájdalmas vesztesége egész Déldunántúl erdész-vadász társadalmának.

Az alapszabályokban előírt alakiságok elintézése után a főtitkár terjesztette elő évi jelentését.

Vitéz *Rábay* Gyuláról mindig tudtuk, hogy túllát a háza kerítésén, remekbe készült tanulmánya mégis meglepetés volt még közeli barátai számára is. Az egyesületi élet szűkebbkörű célkitűzéseit meggyőző érvekkel, ragyogó stílusbeli készséggel állította be az országos kérdések horizontjába, iskolapéldáját szol-

gáltatván annak, hogyan kell néznünk, hogy *lássunk* is s hogyan lehet mindenhol lelkesedéssel és önzetlenül közérdeket szolgálni!

A megejtett tisztújítás során a közgyűlés az egyesület elnökéül 3 évre, egyhangú lelkesedéssel Déldunántúl egyik leg-hivatottabb erdész-vadász szakemberét, gróf *Festetics* Kristóf nagybirtokost választotta meg.

Ugyancsak három évre választotta meg a közgyűlés az alábbi tisztikart és választmányt:

Alelnök: *Barcsay* Ákos, főszolgabíró.

Ügyv. alelnök: v. *Rábay* Gyula, városi erdőmérnök.

Titkár: *Kollár* Gyula, urad. erdőmérnök.

Jegyző: *Várnay* Tivadar, urad. erdőmérnök.

Pénztáros: v. *Simándy* László, urad. főerdőmérnök.

Ellenőr: *Imrik* Zoltán, urad. főerdőmérnök.

Választmányi tagok: *Almássy* István min. tanácsos, *Egley* József m. kir. főerdőtanácsos, *Földvály* Miksa min. tan., m. kir. erdőigazgató, dr. *Gebauer* Miklós apátkanonok, urad. kormányzó, *Hendrey* József m. kir. főerdőmérnök, báró *Inkey* Pál nagybirtokos, v. *Lámmfalussy* Sándor hgi. erdőfelügyelő, *Pánczél* Ottó ny. min. tanácsos, *Pintér* Lajos urad. főerdőmérnök, *Rochlitz* Béla hgi. erdőtanácsos, *Szöke* Győző m. kir. erdőtanácsos, v. *Vitézy* László m. kir. főerdőtanácsos, erdőfelügyelő.

Számvizsgáló bizottsági tagok: *Lutonszky* Ernő urad. főerdőmérnök, *Mérey* Andor közalapítványi erdőtanácsos, *Péter* Ignác urad. főerdész.

A közgyűlés után annak résztvevői megtekintették a MÁV dombóvári telítőttelepét *Dénesy* Jenő erdőmérnök, MÁV telepvezető főmérnök vezetése és kimerítő szakelőadása mellett.

A közgyűlést követő napon *Majláth* György gróf bakócai erdőgazdaságát tanulmányozták az egybegyűlt erdőtisztek.

Szerencsés volt ez a választás elsősorban azért, mert egy minden tekintetben modern erdőgazdaság megismerésére nyújtott alkalmat. Főleg erdőműveléstani vonatkozásokban, olyan kérdésekben, amelyek körül heves harcok folytak és folynak még ma is a szaklapok hasábjain.

Ami azonban itt elénk tárult, fényes igazolása volt annak, hogy sokszor valószínűleg *nem a rendszerben, hanem annak kivitelezésében* kell keresnünk a hibát, ha valami nem sikerül.

E sorok írója számára kétszeresen érdekes volt ez a nap, mert viszontlátást jelentett egy 3 évvel ezelőtt történt bejárás után, amikor a főiskola hallgatóit vittük el meggyőződést szerezni „*in praxi*” mindarról, amiről felületesség vagy kényelemszeretet gyakran azt állítja, hogy csak a tankönyvekben található...

Nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni, mert hiszen tapasztalatainkról annakidején már beszámoltam lapunk 1935. évi IV. számában.

Nem volt meglepetés, hogy a fejlődés azóta is minden téren töretlen vonalban ível felfelé.

Az 1934-ben még takarítóvágás előtt álló területeken feilverődő újulat csoportjai ma már zárt egészet alkotnak és a két év előtti késői fagy dacára is egy életerős, elegyes állomány biztos alapjait képviselik.

Különös öröm volt azonban látni az újabb gyérítéseket, amelyek nemcsak a kezelőtiszt mindenre kiterjedő figyelmét, korszerű beállítottságát igazolják, hanem arról is minden szónál ékeesebb tanubizonyyságot szolgáltatnak, hogy a gazdaság vezér-elveit az alája rendelt altiszti személyzettel is 100%-ig meg tudta értetni s lelkes munkatársaivá nevelte annak minden egyes tagját.

Szép volt ez a nap, mert megajándékozott bennünket az erdők üde zöldjével, a hagyományos erdész-együttlétek derűs perceivel, a birtokos és erdőtiszt közös munkájának harmónikus, felemelő képével.

Köszönjük az agilis rendezőségnek, hogy a 4 vármegyéből összesereglett erdőtisztek számára ennyi tanulságos látnivalóról gondoskodott és köszönjük a páratlanul szívélyes házigazdának lekötelező, úri magyar vendégharáságát és az erdő iránt tanúsított őszinte szeretetét.

De köszönjük meg az illetékes erdőfelügyelőnek is egy életrevaló eszme útnakindítását. Azt, hogy a mecseki erdőtisztek ezentúl minden évben összejönnek más-más erdőgondnokságban, saját különleges gazdasági viszonyaiknak minél alaposabb megismerésére és bizonyos irányban a közös munka lehetővé tételére.

Mert ez is egyik, még pedig nem utolsó módja a szakbeli továbbképzésnek, amelyre olyan igen nagyon szükségünk van. Adja Isten, hogy minél eredményesebb legyen! (M.)

A nyúlvész. (Tularaemia.)

A szaklapokban már ismételten cikkek jelentek meg, amelyek a nyulaknak erről a sajátságos betegségéről szólnak, főképp pedig kiemelik, hogy a betegség érintkezés útján a nyúlról az emberre is átragadhat.

Hazánkban ugyan tudomásom szerint sem nyúlön, sem emberen nem állapították meg a tularémiát, de egyrészt a közvetlen szomszédságunkban sok eset fordult elő, másrészt pedig — a „Wild und Hund“ híradása szerint — a német vadászati kor-

mány rendeletileg eltiltotta többek között a hazánkból is származó élő és lőtt nyulaknak Németországba való behozatalát — aminek a súlyát nem kell részleteznem —, így tehát nem szorul megokolásra, hogy komolyan foglalkoznunk kell ezzel a kérdéssel.

Alábbiakban közlöm röviden mindazt, amit a betegség körül megtudtam egyrészt a rendelkezésemre álló irodalomból, másrészt dr. *Manninger* Rezső egyet. tanár, a műegyetem járványtani és bakteriológiai intézetének vezetőjétől.

A „Sudetendeutsche Forst- und Jagdzeitung“ már régebben (1934 január) hozott egy cikket, amelyben *Rischawy* dr. ajánlja, hogy a rágesálók — ürgek, egerek, pézsmapocokok, üregi és mezei nyulak — tömeges pusztulását kísérjék figyelemmel abból a szempontból, hogy nem ez a ragályos betegség rejlik-e mögötte?

A betegséget első ízben 1911-ben, az amerikai Egyesült Államoknak kaliforniai Tulare megyéjében észlelte *Mac Coy*, aki megállapította annak okozóját apró kokkusz alakjában. Ez a *Bacterium tularense* vagy *Brucella tularensis* kis, spóranélküli pálcika, amely sokféle tenyésztalajban tenyészthető és az élő állat vérében különleges agglutinálást, kicsapódást, tömörülést idéz elő, illetve az ezt okozó anyagot, agglutinin, termeli.

1917-ben az olasz fronton fordult elő megbetegedés, amelynek tularemiás jellege beigazolást nyert. Északamerikában, Oroszországban, a skandináv országokban és Olaszországban már régebben megállapították, újabban Csehországban, a Csallóközben, Stomfa, Szenic és Malacka vidékén, de Bécs közelében is, a Bécs—Ludenburg közötti vidékén is fellépett. Dr. *David* bécsi laboratóriumának egyik laboránsa munkaközben sebinfekciót kapott és minden ellenintézkedés dacára, 24 órán belül kitört rajta a betegség. A csehszlovák részekben több mint 200 esetben állapították meg embereken a tularémiás fertőzést, majdnem minden esetben kimutatható volt, hogy férfiak a fertőzést a nyulak megnyúzása, asszonyok azok elkészítése során szerezték. A családokban azonban többszörös megbetegedés csak ritkán volt megállapítható, rendszeren csak egyes emberek betegedtek meg, ami arra mutat, hogy emberről-emberre a baj nem ragad át.

A csehszlovák hírek szerint a betegség terjedését elsősorban az egerek tömeges elhullása vezette be, amit a nyulak pusztulása követett, Göding és Feldsberg vidékén kb. 1500-ra becsülik az elpusztult nyulak számát.

A beteg nyúl ellustul, alig mozog, tántorog és kézzel elfogható. A fertőzött egyének kihallgatása alkalmával kiderült, hogy a beidézett emberek attól tartottak, hogy a nyulak ellopása miatt indul meg ellenük az eljárás.

Az ember fertőzése tífuszhoz hasonló tüneteket, magas lázat, gyengeséget, néha kiütéseket, pörsenéseket és gyulladásokat mutat, gyakran megdagadnak a hónalj vagy az arc mirigyei, a szemeken pedig kötőhártyagyulladás mutatkozik.

Az állatoknál a tularémia gyakran már napok alatt, de sokszor csak hetek múltán okoz elhullást, az első esetben vérfer-tőzés és nyirokcsomóduzzanatok, az utóbbiban szövetek elhalása állapítható meg, amely az álgümőkörhöz hasonló képet mutat.

Az embernél haláleset még nem fordult elő, de a betegség felette változó kórképeket mutat és gyakran nagyon hosszadalmas.

A tularémiára gyanus nyulakkal való bánás mindenesetre igen nagy óvatosságot követel. Pusztakézzel — pláne sebzett bőrrel — ne nyuljunk hozzá, postai szállítás alkalmával — kívánatos, hogy a gyanus nyulakat beküldjük az állatorvosi osztályhoz — gondos, át nem eresztő csomagolás szükséges és ajánlatos a *Vigyázat! Tularémia!* felírás.

A betegségnek ellenszere eddig nem ismeretes. A fertőzést közvetítő vérszívó rovarok — szúnyogok és kullancsok — kiirtása teljességgel lehetetlen, így nyúlállományunkat a betegség elől elszigetelni nem tudjuk.

Az ember számára kellő óvatosság — úgy vélem — elegendő biztonságot nyújt. Tularémia-gyanus nyulakat a fogyasztásból teljesen ki kell zárni.

Eddig hazánkban nem kaptunk hírt a tularémiáról, ami elhullás a mostani tavasszal tudomásomra jutott, annak nem volt ragályos jellege, hanem a túlsok esőzés, a nedves, hideg idő és a mindig vizes táplálék okozta.

A betegség további folyamáról még semmi biztosat nem tudhatunk. Állítólag esőkkenőben van az a fertőzött területeken, de lehet, hogy ezt csak az időjárás hozta magával, a tél hidege, és a meleg haladásával, amikor a különböző, fertőzést közvetítő rovarok ismét élénk tevékenységet fognak kifejteni, az apróbb rágesálók révén a fertőzés újra erőre kaphat. Felkérem tisztelettel szaktársaimat, kísérjék figyelemmel a nyúlállományukat és az apró rágesálókat — ürge, egér, stb. — Előforduló esetekről szíveskedjék tanszékemet is értesíteni, elhullott példányokat pedig közvetlenül az állatorvosi osztály járványtani tanszékéhez (Budapest, VII., Rottenbiller-u. 23.) küldeni.

Ismertetésem szedése közben került kezeimbe a „Nimród“-nak május 10-iki száma, amelyben *Miklós Andor* orvos ad közelebbi adatokat a tularémiáról. Adatai kb. egyeznek a fentiekkel, az emberen fellépett tularémiának orvosi leírását adja, azt a négyféle kórképet, amely *dr. Manningernek* hozzám írt levelében is bennfoglaltatik, amelyekre nem tértem ki: 1. Fekélyes mirigy-

bántalom; 2. szem és mirigy együttes megbetegedése; 3. mirigy megbetegedése; 4. vérmérgezéses alak. *Miklós* még több ember fertőzéséről számol be, (az U. S. A.-ban állítólag 800 körüli, Oroszországban 100-on felüli volt a megbetegedések száma), és a negyedik alaknak halálos kimeneteléről is hoz adatokat, az esetek 3—4%-a halálos volt.

Miklós Andor is arra az eredményre jut, hogy igen súlyos általános fertőző betegséget jelent a tularémia és felemlíti, hogy éppen e miatt az orosz katonai szerzők a jövő háborújának nagyon hatásos fertőző anyagát látják benne.

Források: (a felsorolás nem tart igényt teljességre!) „Nimród” vadászújság, „Sudetendeutsche Forst- und Jagdzeitung”, *Manninger* dr. levele.

Roth Gyula.

A bükk, mint talpfaanyag.

Erdekes figyelemmel kísérni a bükkfa karrierjét.

Még a század elején is jóformán alig tudtak vele mit kezdeni és a m.-szigeti m. kir. erdőigazgatóság kerületében még a gyűrűzést is harebavitték ellene, hogy az akkor értéktelennek tartott ősbükkösök helyére a lucot behozhassák. Ma pedig igen sokoldalú és kiváló fafajnak bizonyul, amelyet nemcsak erdőműveléstani jó tulajdonságai miatt becsülünk nagyra, hanem kiváló ipari használhatósága miatt is.

Az *Oesterreichisches Kuratorium für Wirtschaftlichkeit* nemrégén egy külön röpiratban foglalta össze mindazokat a tudnivalókat, amelyek a bükkaltalpa készítésénél mind az erdőbirtokos, mind pedig a telítőipar és a kereskedelem szempontjából figyelemre méltók, azzal a célzattal, hogy minél nagyobb értékű talpfa-kihozatalt érjen el az osztrák bükkösökből.

A hazai szakkörök előtt nagyobb részt ismert dolgokat nem kívánjuk itt feleslegesen részletezni. Mint érdekes körülményt azonban említésreméltónak tartjuk, hogy az egészséges álgesztet Ausztriában sem kifogásolják az átvételnél, sőt ennél továbbmenően az úgynevezett „fagygeszt” (*Frostkern*), amelyik az erős fagyok hatására keletkezik, (amikor a részben elfagyott szíjjaás helyett a fatest belső része is fokozottabb vízvezetést végez), sem ok a kiselejtezésre, ha a talpfák idejekorán száraz, szellős helyre kerülnek és a fülledéstől megmenekülnek.

A legfontosabb tennivaló a védelem szempontjából a talpfának az erdőből való mielőbbi kifuvarozása és célszerű, ha legkésőbb áprilisban már a telítőtelepre kerül.

A gondosan telített bükkaltalpa 30—40 évig is eltart és az új svájci eljárás szerint a telítés ma jelentékeny anyagmegtakarí-

tással történik. Németországban pedig hosszabb idő óta folynak a kísérletek a *Triolith* nevű fémsóval való telítéssel, amelyek jó eredménnyel bíztatnak. Ez az eljárás a kátrányos telítésnél is jóval olcsóbb és még versenyképesebbé tenné a bükkfalpfát a tölgyvel szemben.

Az első erdészeti oktatófilm.

A stájerországi mezőgazdasági kamara, amely dicséretre méltó fáradozást fejt ki a falusi kisbirtokosság gazdasági ismereteinek bővítése körül, legutóbbi tanfolyamának keretébe az oktatás legmodernebb eszközét, a filmet is beiktatta.

Kramer erdőtanácsos és dr. *Hufnagel* mérnök közel 4 évig tartó munkával egy 600 m hosszú keskenyfilmet készítettek, amelynek címe: „Az erdők ültetéssel való felújítása.” Ezt a filmet Grazban meghívott szakközönségnek mutatták be először és olyan sikert aratott, hogy Ausztria tartományi mezőgazdasági kamarái egyhangulag a munka további kiépítése mellett foglaltak állást!

Nagyarányú erdősítések Jugoszláviában és Olaszországban.

Hogy az erdőben szegény országok mindent elkövetnek faállományuk növelésére, az az erdő közgazdasági jelentőségének mai értékelése mellett természetes. Hogy azonban magas erdő-sültségi százalékkal bíró államok is minden eszközzel az erdőterület szaporítására törekszenek, azt csak akkor tudjuk megérteni, ha mélyebben belenézünk energiagazdálkodásunk lehetőségeibe és rádöbbenünk, hogy földünk olaj- és szénkészletei milyen rohamosan fogynak, anélkül, hogy azok pótlására bármit is tehetnénk.

Ezekről a kérdésekről egyre gyakrabban van szó a szaklapok hasábjain és a legközelebbi alkalommal mi is visszatérünk rá.

Olaszország az új római birodalom alapításának évfordulóját erdőgazdaságában is méltóan akarja megörökíteni és ezért a kormány 10 millió csemetének a kiültetését rendelte el 2500 ha-nyi gyengébb minőségű mezőgazdasági területen. És ezt a munkát nem napszámosok, hanem önkéntes jelentkezők végzik és a lakosság széles rétegei nagy örömmel és buzgósággal vállalkoznak a szép feladatra.

Jugoszlávia bánya- és erdőügyi minisztériuma elrendelte, hogy a legközelebbi 10 éven belül hiánytalanul felújítandók a régebbi, rosszul sikerült vagy elhanyagolt erdősítések, amelyeknek terjedelme mintegy 420.000 ha-t tesz ki. Ezenfelül az erdőhöz csa-

tolandó további 43.000 ha-nyi gyöngébb mezőgazdasági terület és az erdőhöz tartozó, de más művelési ág szerint kezelt területekből is beerdősítendő 40.000 ha. (Pedig Jugoszlávia erdősültsége több mint 30% ...!)

„Makkrázó Margit“.

Más gyümölcessel együtt a tölgymakktermést Pongrác, Szer-vác és Bonifác meg Orbán „fagyosszentek“-től féltjük, sőt 1918-ban a június 4-éről 5-ére virradó éjjel fagyott le minden.

Vagy 15 évvel ezelőtt, június közepe táján, a Bükkhegységben jártomban a kísérő öreg „erdőkerülő“ előtt örömmel jegyeztem meg, hogy milyen bő tölgymakktermés mutatkozik, amire ő sze-rényen csak annyit mondott, hogy: „várjuk meg Uram „Makkrázó Margitot“ s azután mondjuk meg, hogy mi lesz.“

Magyarázatul elmondta, hogy ő már régóta járja az erdőt s a makkoltató kanászokkal együtt nem egyszer azt tapasztalta, hogy július 13-áig (né melyik naptár szerint protestáns Margit napjáig) gyönyörűen ül a makk a fán, ekkor azonban — *kivált-képen, ha Medárd-napi esős időszak is megvolt — hirtelen, át-menet nélkül beköszönt a kánikulai hőség*, amire a makk úgy lepereg, mint a falra hányt borsó.

Béky Albert.

MUNKAÜGYI PEREK.*

A Kúria 15 pengő életjáradékot ítelt meg egy erdei munkás özvegyének.

Az egyik székesfőkáptalan erdejében rendszeresen folyó fakitermelést az ezzel már évek óta foglalkozó munkások csoportonként minden különleges utasítás és felügyelet nélkül végzik s e gyakorlatuknál fogva szakmunkásoknak tekintendő erdei munkások a jólismert teendők elvégzésénél életbiztonságuk érdekében *felügyeletre nem szorulnak*. Egyik munkást azonban — aki személyes és folytonos szolgálat nélkül időnként szokott az erdőben dolgozni, a munka eredményéhez mértén megállapított bér ellenében — 1935. őszén súlyos baleset érte: *a kidöntött fa alá került és a szenvedett sérülésekbe belehalt.*

Özvegye kártérítési pert indított a főkáptalan ellen.

A törvényszék megállapította a vétlen károkozás szabályain alapuló kártérítési kötelezettséget. Az ítéletábla *elfogadta az uradalomnak azt a védekezését*, hogy noha nem volt kötelezve a munkás biztosítására, ennek ellenére is biztosította őt az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál. A Kúria megváltoztatta a tábla ítéletét és megállapította a kártérítési felelősséget.

*) A lapunk f. évi V. számában közölt esetekkel kapcsolatosan közöl-jük. Szerk.

Indokolás: Az a jogszabály, hogy a munkaadó csak akkor tartozik kártérítéssel, ha a balesetet szándékosan maga idézi elő, vagy a baleset körül gondatlanság terheli, nem alkalmazható olyan esetben, amikor biztosítási kötelezettsége alá nem eső munkását a törvényben megengedett módon önként biztosította az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál. A munkaadó ugyanis az ilyen munkásának az általános magánjog szabályain alapuló kártérítési jogát nem csorbíthatja s az önkéntes biztosítás a munkaadó javára csak azt eredményezheti, hogy a munkásnak vagy hozzátartozóinak az általános magánjog szerint járó kártérítésből csupán az Országos Gazdasági Munkáspénztártól kapott baleseti segélyt meghaladó részt tartozik szolgáltatni. A felperes férjének a balesetet megelőző évi átlagos keresete 360 pengő volt. Ebből 1 óra 30 pengő esett. Az elhaltak gyermekei nincsenek. Az állandó bírói gyakorlat értelmében, ha a sérült a baleset következtében meghalt, a hátrahagyott özvegyet kártalanításul olyan összegű járadék illeti, mint amekkora összeget a férje jövedelméből az ő eltartására fordíthatott, ez az összeg gyermek nem létében a férj jövedelmének rendszerint 50%-a. A felek vagyoni viszonyaira tekintettel, a méltányosság szempontjai a teljes kártérítés megítélését indokoltá teszik. Mindezeknél fogva a kir. Kúria a fellebbezési bíróság ítéletét megváltoztatja és az alperest kötelezi, hogy fizessen a felperesnek élete fogytáig, illetve újabb férjhezmeneteléig havi 15 arany-pengő járadékot. (P. I. 5413—1936. Jakab.)

A vadőr szolgálat közben jogosan tartja töltött fegyverét elzáratlanul.

Hangos vitatkozás, majd puskalövések zaja verte fel 1934 telén az egyik dunántúli földbirtokos erdejének a csendjét. A vadőr ellenőrző körútját végezte az erdei utakon és egy tisztáson szembetalálkozott *három emberrel*. Fegyver nem volt náluk, csak bot és egyiküknek, Markó Ferencnek hátizsák lógott a vállán. A vadőr kérdésére, hogy mi van a hátizsákban, *egy mókust* húzott elő és a karjai közé vette, azonban a vadőr felszólítására nem bocsátotta szabadon, sőt *vitatkozni kezdett*. A vadőr látva a három ember ellenkezését, *puskáját levette a válláról*. Abban a pillanatban Markó Ferenc *elkapta* a fegyver csövét és rángatni kezdte. Hosszas dulakodás kezdődött a két ember között, majd éles sikoltás hasított a levegőbe: *a puska véletlenül elsült és Markó Ferencet súlyosan megsebesítette*.

Markó felgyógyulása után kártérítési pert indított a földbirtokos és a vadőr ellen is.

Jogerős ítéletet a Kúria hozott az ügyben és Markó keresetét *elutasította*.

A megokolás szerint a polgári bíróság magáévá tette a büntető bíróságnak azt a megállapítását, hogy a II. r. alperes felesketett vadőr s mint ilyen, hatósági közeg, tehát az ellene elkövetett erőszak vétsége miatt a büntető bíróság Markót jogerősen elítélte. A mókust az 1883. évi XX. t.-c. nem sorozza a ragadozó és kártékony állatok közé, de mivel ily

*) A lapunk f. évi V. számában közölt esetekkel kapcsolatban közöljük. Szerk.

állatot is mindenki csak a saját területén pusztíthat el, Markó Ferenc kötelessége nem merült ki abban, hogy a vadőr felhívására az idegen területen elfogott mókust hátizsákjából kivette, hanem azt szabadon engedni is tartozott. A vadőr irányú felhívásának megtagadása után nyult fegyveréhez, hogy azt a válláról levegye. Akár a saját személybiztonsága érdekében tartotta szükségesnek a fegyver kézbevétele — miután három emberrel állott szemben, — akár felszólításának kívánt nyomatékokat adni ezzel a tényével, cselekedete jogtalannak nem tekinthető. Ellenben jogtalan volt Markónak az az eljárása, hogy a mókust ekkor sem engedte szabadon, sőt a puskát csövéből fogva megkapta és annak elvétele végett dulakodni kezdett. Mivel a fegyver hosszabb dulakodás közben a vadőr szándékos közreműködése nélkül véletlenül sült el, a bíróság megállapította, hogy fegyverhasználat nem történt. Alaptalan Markónak az az állítása is, hogy nem tudta, miszerint vadőrrel áll szemben, mert hátizsákjának tartalmát annak felszólítására megmutatta, illetve abból a mókust kivette. A kir. Kúria végül megállapítja, hogy a vadórt amiatt sem terheli gondatlanság, hogy szolgálatának teljesítése közben töltött fegyverét elzáratlanul tartotta, miért is a felperes saját hibájának fennforgása folytán baleseti kártérítést méltányosság alapján sem követelhet. (P. I. 5409—1936. Jakab).

Nem igényelhet nyugdíjat az, aki megszegi a szolgálati hűséget és becsületet.

Egyik hitbizományi birtokon *szigorú* parancsba volt adva, hogy a szolgálati helyet *déltájban tilos elhagyni*. Az alkalmazottak természetesen eleget tettek a rendelkezésnek; egy erdőszolga azonban, aki már 25 esztendeje állott az uradalom szolgálatában, *három ízben is megszegte a parancsot*, — negyedszer pedig reggel 8 órakor távozott munkahelyéről engedély nélkül. Az uradalom elhocsátotta a szolgálatból, mert e fegyvelemsértésein kívül *súlyos szabálytalanságokat követett el fautalványozások alkalmával is*.

Az erdőszolga *pert indított* nyugdíjjogosultság megállapítása iránt.

Jogerős ítéletet a budapesti kir. ítélőtábla hozott az ügyben és a keresetet *elutasította*.

Megokolás: A felperes azzal védekezett, hogy első és harmadik esetben parancsra járt el emberek összegyűjtése végett, a második esetben fogójának — amely a drótkerítés javítása közben eltörött — kijavítása végett, azonban maga sem állította, hogy abban a két esetben, amikor ugyan parancsra járt el, a parancs teljesítése kifejezetten a déli órákra szólt volna és hogy a fogó kijavítása — ha az uradalom érdekében is — de a szigorú parancs ellenére történt és végül, hogy a legutolsó esetben szolgálati helye elhagyását semmivel sem indokolta. Ez a magatartása egybevetve a fautalványozások körül elkövetett szabálytalanságokkal, nem tekinthető olyanak, amely összeegyeztethető volna a nyugdíjszabályzat 5. pontjában körülírt hűséggel, becsülettel és szigorú fegyelemmel. Mint-hogy pedig a nyugdíjszabályzat értelmében nyugdíjra csak azok tarthatnak igényt, akik a megkívánt feltételnek mindenben megfelelnek, ezért az uradalom a nyugdíj folyósítását jogosan tagadta meg. (P. XIII. 9830/1936. Dr. Szőke.)

Nem követelhető a föld tulajdonosától kártérítés, ha a munka vállalkozója saját költségére fizeti a napszámot.

A földbirtokos kitermelt fájának a hegyoldalon való leszállításával (leközelítésével) erdőőrét bízta meg, aki a munkát *köbméterenkénti egységárban* vállalta és annak elvégzésére napszámókat szerződtetett. A napszámot *nem az uradalom fizette*, hanem mint vállalkozó, *maga az erdőőr*. Egyik munkást fuvarozás közben súlyos baleset érte, aminek következtében hosszabb ideig beteg volt. Felgyógyulása után kártérítési pert indított a földbirtokos ellen, azzal az indokolással, hogy a baleset előidézésénél vétkesség terheli, mert a fának lófogatú kocsival teljesített fuvarozásához nem állított rendelkezésére elegendő munkaerőt. Végső fokon a Kúria ítélkezett az ügyben és a *keresetet elutasította*.

Megokolás: Az erdőőr azáltal, hogy a munka elvégzését, a kitermelt fa szállítását díj fejében elvállalta, az uradalommal vállalkozói szerződést létesített. A felperes napszámossal kötött szerződése ettől független önálló jogviszony és így az általa végzett munka nem tekinthető a földbirtokos üzemében teljesítettnek, aki saját vétkessége nélkül nem kötelezhető kártérítésre. Ha az emberi munkaerő hiányával összefüggő gondatlanságot meg is lehetne állapítani, az nem a munkát megrendelő földbirtokos, hanem az azt teljesítő vállalkozóval szemben állana fenn, mert a felperes nem is állította, hogy az uradalom az erdőőrrel kötött szerződésben az emberi munkaerő szolgáltatására kötelezettséget vállalt. (P. I. 5859—1936. Jakab.)

Több természetes személy kötelezettsége nem terheli a később megalakított szervezetet, mint jogutódot.

Egy volt napszámos baleseti kártérítés iránt pert indított az egyik hevesmegyei *közös erdőbirtokosság* ellen, amelynek erejében mint erdőőr balesetet szenvedett. *A keresetet mindhárom bírói fórum elutasította.*

A Kúria ítélete kifejti, hogy az az erdő, amelyben a felperes a balesetkor alkalmazva volt, több természetes személynek meghatározott arányában, de egyébként osztatlanul közös tulajdona és a társtulajdonosok az 1898:XIX. t. cikk második címének rendelkezései értelmében az erdő gazdasági ügyeinek intézésére létesítették a nevezett szervezetet, amely alperesként áll a perben. A hivatkozott törvény 48. §-ából kitűnően ez a szervezet csak akkor alakul meg, tehát jogok és kötelezettségek alanya csak akkortól kezdődően lehet, amikor a földművelésügyi miniszter által jóváhagyott szervezeti szabályzata életbe lép, addig csupán a társtulajdonosok lehetnek jogosítva és kötelezve. A fellebbezési bíróság pedig tényként állapította meg, hogy a felperes alkalmazása megszűnt, még mielőtt az alperesként perbevont szervezet megalakulása megtörtént volna. Ha tehát az erdőőrnek volt alkalmazásából kifolyóan követeleése van, az csupán a társtulajdonosokkal szemben állhat fenn, annál is inkább, mert ezek jogainak és kötelezettségeinek átszállása a perbeli alperesre mint jogutódra sem törvény, sem szerződés alapján meg nem állapítható. (P. I. 4424/1936. Dr. Ludvig.)

Az aránytalanul magas közvetítési díjat a bíróság nem ítéli meg.

Egy földbirtokos el akarta adni kastélyát és parkját 235.000 pengőért. A közvetítő ügynöknek 25.000 pengő jutalékot ígért arra az esetre, ha fenti összegért eladja az ingatlant. Az ügylet lebonyolítása után 10.000 pengőt azonnal meg is fizetett az ügynöknek, a további 15.000 pengő kifizetését azonban megtagadta. A közvetítő pert indított a hátralékos összegért.

A felebbezési bíróság a követelt összeg felét, 7500 pengőt megítélt neki.

A Kuria megváltoztatta a tábla ítéletét és teljesen elutasította az ügynököt keresetével.

Indokolás: A kikötött közvetítési díj is mérsékelhető az eset körülményeihez képest és a felebbezési bíróság ítéletében tüzetesen kifejtette az okokat, amelyek alapján a jutalék mérséklését helyénvalónak találta. Azonban a felebbezési bíróság által megítélt 7500 pengő a már megfizetett 10.000 pengővel együtt a vételárnak közel 8%-a s így aránytalanul magasabb a szokásos és elfogadott 2%-os közvetítési jutaléknál. Ezért a kir. Kuria a 10.000 pengővel, ami a vételár mintegy 4,3%-ának felel meg, a közvetítő tevékenységét bőségesen díjazottnak találja. S minthogy a kikötött közvetítési díj is a méltányosság szerint mérsékelhető, ha aránytalanul magas összegben állapított meg (795. számú elvi jelentőségű határozat), s az alperes vagyoni helyzete a kiérdemelt díj összegének megállapításánál egymagában nem lehet döntő jelentőségű, mert kedvező vagyoni viszonyok között élő egyénnel szemben is csak a méltányos s kellőkép kiérdemelt jutalék érvényesíthető, ennél fogva a felebbezési bíróság ítéletének megváltoztatásával az ügynököt további díj fizetésére irányuló keresetével el kellett utasítani. (P. VII. 3139/1936. Zsitvay.)